

daagse kunst, of de kunst in 't algemeen, kan slechts in een internationale context begrepen worden."

Is er binnen die lokale dimensie ruimte voor opleiding? Komt er na het verdwijnen van Mudra opnieuw een dansschool?

J-Y L: "Veel mensen in de danswereld spreken over Mudra als het referentiepunt inzake pedagogie, vorming en onderwijs. Wanneer men er vandaag naartoe gaat, ziet men daar nog altijd de sporen van. Zoals een uitgedoofde ster blijft Mudra toch stralen, maar het is niet meer die symbolische plek. Een redding van Mudra stelt zich niet, er is alleen de herinnering. Die herinnering moet een bouwsteen zijn voor iets nieuws. Het komt er immers op aan de permanente zorg voor actuele creaties te associëren met het verleden, de ervaring. Ik denk in dit verband dat er zaken te doen zijn met andere partners, zoals de universiteit, waarin deze *travail d'écriture* zijn plaats vindt. De vraag is hoe verworvenheden te consolideren.

Ik ambieer betreffende Mudra niet de positie van een technocraat. Ik ben het eens met Bernard Focroulle dat er moet gedacht worden in functie van wat essentieel is voor de ontwikkeling van Rosas. Er moet een link zijn met wat volgt. We hebben geen nood aan een Mudra-religie waarvan de rites kost wat kost moeten behouden blijven. Met alle betrokkenen moet dus vooral veel nagedacht worden over de financiële, technische en artistieke aspecten van een eventuele opleiding."

Een nieuwe school is dus een mogelijkheid, maar geen prioriteit?

J-Y L: "Alles is mogelijk. We vertrekken niet met een afgelijnd programma. We willen niet doen wat elders reeds bestaat. Wat ontbreekt er vandaag op Brussels, Belgisch en Europees niveau? Daarbij moet voor ogen gehouden worden dat al te vaak het essentiële als iets verworvens beschouwd wordt, zodat men zich op het secundaire stort. Ik wil me concentreren op het essentiële en dat is: de werkomstandigheden van Rosas in Brussel, de verhouding met de scène, de verhouding met het publiek. Eerst het gezelschap, dan de rest, inclusief de eventuele school.

Ik wil daarbij in de eerste plaats luisteren naar anderen."

U spreekt over Rosas en de internationale dimensie van hun werk. Gaat u

omgekeerd in De Munt ook aandacht geven aan buitenlandse artiesten?

J-Y L: "Hetzelfde antwoord: wat ontbreekt er? In Grenoble bijvoorbeeld was dat een dansprogrammatie; om de blik van de toeschouwer te verruimen en om het werk van Jean-Claude Gallotta beter te begrijpen. Dat betekende niet dat steeds producties uitgenodigd werden die nauw verwant waren aan het werk van Gallotta. Ik ben daar geen arrivist in en wil ook hierover eerst mensen consulteren. Want er gebeurt reeds veel in België.

Ik wil ook veel ruimtes gaan bekijken. Want dat is naar mijn gevoel een beetje problematisch in Brussel. Welke plek leent zich goed om dans te presenteren? En wat kan De Munt nog met zijn plateau, dat toch vooral voor opera geschikt is? Ik geloof dat Focroulle bereid is de dingen in deze zin te herdenken. We moeten zoeken naar *the right place*.

Belangrijk is ook de pers en de relatie met het publiek. Welk publiek is er voor hedendaagse dans in Brussel? De samenhang van al die factoren is bepalend voor wat een lange-termijnpolitiek zal worden. Maar programmatie op zich is geen prioriteit. Het is interessant, maar eerst zijn er de eigen creaties. Te vaak gaat de energie te snel de verkeerde kant uit. Het wordt dan zoals ouders die extreem begaan zijn met de burens, maar niet attent zijn voor hun eigen kinderen."

Wilt u als dansdirecteur ook ingrijpen op de choreografische aspecten van de opera-ensceneringen?

J-Y L: "Waarom willen mensen samenwerken? Het zijn altijd de persoonlijke relaties die dingen mogelijk maken. Mensen zitten samen te lun-

chen of drinken koffie. Dat is fundamenteel. Ik moet dringend de cafés van deze stad leren kennen! Uit mijn ervaringen in Frankrijk onthoud ik dat allianties nooit vanuit een technocratische vertrekbasis worden aangegaan. De natuurlijke coöptatie vind ik zeer belangrijk. Van daaruit ontstaat veel meer dan vanuit een of ander prestigieus projectenlijstje.

Ik voel in Brussel dat er een soort fusie van milieus is, dat De Munt luisterbereid is, dat het zelf zo'n fusieplek wordt. Anne Teresa De Keersmaeker voelt zich hier goed, omdat Gerard Mortier van het huis iets heeft kunnen maken dat de artiesten vertrouwen inboezemt. Hij is een goede gastheer en méér dan dat. Ik geloof dus in de 'wandelgangen'-gesprekken, wat er in de coulissen gebeurt. De Munt is geen plek waar artiesten even langkomen en dan weer vertrekken, het is een *lieu d'échange*. Bernard Focroulle voelt heel goed aan dat er met Anne Teresa De Keersmaeker hier in huis méér mogelijk wordt, met componisten en uitvoerders bijvoorbeeld, dan we ons vandaag kunnen inbeelden. En dat gaat verder dan de steun van De Munt voor op stapel staande Mozartproject van Rosas.

Het is een beetje de droom van de Villa Medici waar men komt werken en schrijven, maar tegelijkertijd wordt er gepraat en gediscussieerd in de tuin. Daaruit ontstaan dan nieuwe dingen. Als De Munt een Villa Medici kan worden, dan vind ik dat formidabel. De voorwaarden ervoor zijn alvast aanwezig."

**Benoit Vreux,
Theo Van Rompay**

Léo Standard

Jean-Yves Langlais is van bij de oprichting in 1980 verbonden aan de Groupe Emile Dubois. Hij is er de zakelijk leider van het gezelschap dat artistiek geleid wordt door Jean-Claude Gallotta. Wanneer de groep na vier jaar het statuut krijgt van Centre Chorégraphique National, nog steeds in Grenoble, wordt hij naast Gallotta co-directeur. Nog twee jaar later, in 1986, wordt Gallotta de eerste choreograaf-directeur van een Maison de la Culture in Frankrijk. Met Langlais als co-directeur wordt het huis omgedoopt tot *Le Cargo*.

De Groupe Emile Dubois werd in Vlaanderen geïntroduceerd door Kaaitheater en Klapstuk, in 1985, met *Mammame* en *Daphnis é Chloé*, later ook met *Les Survivants* (Klapstuk 87). Vanaf 1988 waren ze te gast in deSingel met *Mammame/Montréal* en *Docteur Labus* en vorig seizoen met *Les Mystères de Subal*. Voor alle producties van het gezelschap ontwierp Jean-Yves Langlais de decors en kostuums onder het pseudoniem Léo Standard.